

Πρόεδρε

Νομίζω ότι θα βάλει γαλήνη χριστίσμος. Το κείμενο το έπι-
τεμάσθηκε ομάδα εργασίας υπό τον αιγίδα του ΙΣΤ.μ. Λαοδγμ.
Ν. Θέμ.

Προϋπολογισμός 2006

Μια κριτική αποτίμηση

Δεκέμβριος 2005

Προϋπολογισμός 2006 - Μια κριτική αποτίμηση

Σύνοψη	3
1. Εισαγωγή	4
2. Προϋπολογισμός και πραγματική οικονομία	5
2.1 Οι επενδύσεις	5
2.2 Εξαγωγές και εισαγωγές	6
2.3 Η ιδιωτική κατανάλωση	7
3. Δημοσιονομικές επιδόσεις το 2005.....	8
4. Προϋπολογισμός 2006 – Εποπτεία και το 2007	10
4.1 Το σενάριο των εσόδων	11
4.3 Οι δαπάνες.....	12
4.4 Συμπεράσματα	13
5. Το κοινωνικό & αναπτυξιακό προφίλ του προϋπολογισμού	13
5.2 Το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων	14
5.3 Οι κοινωνικές διαστάσεις.....	15
6. Οι πολλές όψεις του δημοσιονομικού προβλήματος	18
6.1 Οι επιταγές του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης.....	18
6.2 Οι βασικοί δείκτες: Έλλειμμα και χρέος.....	19
6.3 Οι άμεσες και οι μεσοπρόθεσμες απαιτήσεις της Ε.Ε.	20
6.4 Οι εύκολες συνταγές και οι δύσκολες επιλογές	21
7. Συμπεράσματα.....	22
Παράρτημα: Οι αναθεωρήσεις των στοιχείων του 2004.....	24

Το κείμενο προετοιμάστηκε από τον επιστημονικό συνεργάτη του ΙΣΤΑΜΕ Δρ. Χριστόφορο Σαρδελή με την υποστήριξη και του λοιπού επιστημονικού προσωπικού του ΙΣΤΑΜΕ.

Σύνοψη

Σύμφωνα με την Κυβέρνηση, ένας από τους βασικούς στόχους του προϋπολογισμού του 2006 είναι η μείωση του ελλείμματος κάτω του κρίσιμου ορίου του 3% επί του ΑΕΠ, με μέτρα μόνιμου και διαρθρωτικού χαρακτήρα, ώστε να βγει η χώρα απ' το καθεστώς δημοσιονομικής εποπτείας. Ως εκ τούτου, η εκτίμηση των πιθανοτήτων επίτευξης αυτού του στόχου αποτελεί κεντρικό κριτήριο αξιολόγησης του προϋπολογισμού.

Ο τρόπος και οι λόγοι που οδήγησαν τη χώρα στο καθεστώς εποπτείας έχουν επαρκώς συζητηθεί. Τα στοιχεία ωστόσο αποδεικνύουν ότι η διεύρυνση του ελλείμματος τα έτη 2004 και 2005 οφείλεται κυρίως στην σημαντική υστέρηση των εσόδων, σε υπερβάσεις των καταναλωτικών, κυρίως, δαπανών και σε αυθαίρετες αλλαγές του τρόπου εγγραφής κάποιων δημοσιονομικών στοιχείων όπως αυτές δρομολογήθηκαν με την «δημοσιονομική απογραφή».

Τα στοιχεία αναδεικνύουν επίσης ότι η μείωση του ελλείμματος κατά 2,3 μονάδες το 2005 δεν αντανακλά πρόοδο μόνιμου και διαρθρωτικού χαρακτήρα, παρά το γεγονός ότι επιβλήθηκαν αυξήσεις ειδικών φόρων καθώς και του ΦΠΑ κατά μια μονάδα. Σχεδόν όλη η βελτίωση οφείλεται σε εξωγενείς παράγοντες (εξάλειψη των Ολυμπιακών δαπανών, πτώση επιτοκίων) ή σε καταχρηστική χρηματοδότηση δαπανών από έσοδα αποκρατικοποιήσεων. Συνολικά, οι παραπάνω παράγοντες μείωσαν το έλλειμμα του 2005 τουλάχιστον κατά 2,2 μονάδες, ενώ για τη συνολική εικόνα του 2005 εγείρονται εύλογα ερωτηματικά ως προς την αξιοπιστία των στοιχείων.

Εξ ίσου προβληματικές είναι οι προβλέψεις του προϋπολογισμού για το 2006. Πρώτον, προβλέπεται μια σημαντική ανάκαμψη του ρυθμού αύξησης των εσόδων, η οποία δεν τεκμηριώνεται και ως εκ τούτου μπορεί να αμφισβητηθεί στη βάση της λογιστικής μεταχείρισης (σημαντικών) έκτακτων εσόδων. Επί πλέον, ο ρεαλισμός του προϋπολογισμού του 2006 μπορεί να αμφισβητηθεί και στη βάση των αισιόδοξων προβλέψεων για τα μεγέθη της πραγματικής οικονομίας. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή από την πλευρά της εκτιμά στις φθινοπωρινές της προβλέψεις ότι το έλλειμμα του 2006 θα είναι 3,8%.

Τέλος, ο προϋπολογισμός του 2006 καλύπτει το τρίτο έτος της θητείας της παρούσας Κυβέρνησης. Ως εκ τούτου, δίνει το στίγμα για το βαθμό υλοποίησης μέτρων που τονώνουν την ανάπτυξη και ενισχύουν την κοινωνική συνοχή. Η παρούσα ανάλυση αναδεικνύει πως το μεγαλύτερο μέρος των μέτρων αυτών θα παραμένει στο μεγαλύτερο βαθμό ανεκπλήρωτο στη λήξη της τριετίας.

Συμπερασματικά, από την εξέταση των στοιχείων προκύπτει ότι ο προϋπολογισμός του 2006 δεν είναι συμβατός με τις αναπτυξιακές ανάγκες της χώρας και δεν αποτελεί εργαλείο εξόδου της χώρας από το καθεστώς της δημοσιονομικής εποπτείας. Δεν είναι υλοποιήσιμος καθώς στηρίζεται σε μη ρεαλιστικές έως εσφαλμένες παραδοχές, τη στιγμή που αποδεικνύεται πως η δημοσιονομική πρόοδος κατά το 2005 υπήρξε αμελητέα. Τέλος, οι επιλογές που κάνει υποσκάπτουν την κοινωνική συνοχή, συμβάλλουν στη διεύρυνση των εισοδηματικών ανισοτήτων, ενώ υποβαθμίζουν την εκπαίδευση.

1. Εισαγωγή

Όπως κάθε προϋπολογισμός, έτσι και αυτός του 2006 περιέχει τριών ειδών στοιχεία. Απολογιστικά για το προηγούμενο έτος, εκτιμήσεις για το τρέχον και προβλέψεις και στόχους για το επόμενο. Και τα τρία είναι εξ ίσου σημαντικά, γιατί η ιστορική συνέχεια προσδίδει προοπτική στους αριθμούς και υποστηρίζει την εξέταση του ρεαλισμού των προβλέψεων. Ως εκ τούτου, ο σχολιασμός των στοιχείων που αφορούν το 2004 και κυρίως το 2005 είναι αναγκαίος για την καλύτερη κατανόηση της κριτικής που ασκείται στα σενάρια που προδιαγράφουν τις εξελίξεις του 2006. Αυτό επιχειρείται στα κεφάλαια 2 και 3 σε ότι αφορά στη σημερινή κατάσταση της οικονομίας όσο και στις τάσεις των μεγεθών.

Όπως κάθε προϋπολογισμός, έτσι και ο προϋπολογισμός του 2006 θα κριθεί σε γενικότερο πολιτικό επίπεδο από τις βασικές του προτεραιότητες. Δηλαδή απ' το βαθμό που προωθεί την ανάπτυξη, την απασχόληση και την επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο, που διευρύνει ή μειώνει τις εισοδηματικές και περιφερειακές ανισότητες, που τονώνει την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας και προωθεί τον εκσυγχρονισμό της. Ο βαθμός ανταπόκρισης σε αυτήν την επιταγή αποτελεί το **πρώτο και βασικό κριτήριο** αξιολόγησης του προϋπολογισμού.

Ένα δεύτερο κριτήριο είναι αν ο προϋπολογισμός στηρίζεται σε ρεαλιστικές παραδοχές και είναι κατά συνέπεια υλοποιήσιμος.

Ένα τρίτο κριτήριο, ειδικά για τον προϋπολογισμό του 2006, είναι αν η υλοποίηση του θα οδηγήσει με ασφάλεια στην έξοδο από το καθεστώς της δημοσιονομικής εποπτείας και το ποιες κοινωνικές ομάδες θα κληθούν να καταβάλλουν το κόστος της σχετικής προσαρμογής.

Τα τρία αυτά κριτήρια αποτελούν τους βασικούς άξονες της κριτικής ανάλυσης του προϋπολογισμού, που για πρώτη φορά επιχειρεί το ΙΣΤΑΜΕ.

Στο αμέσως επόμενο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι προοπτικές της πραγματικής οικονομίας, πάνω στις οποίες κρίνεται σε μεγάλο βαθμό ο ρεαλισμός του προϋπολογισμού.

Στο κεφάλαιο 3 και το συνημμένο παράρτημα επιχειρείται μια αποτίμηση της δημοσιονομικής εικόνας των ετών 2004 και 2005, στη βάση των στοιχείων της εισηγητικής έκθεσης. Τα ευρήματα είναι ιδιαίτερα χρήσιμα για την αξιολόγηση των αιτιών της σημερινής δημοσιονομικής κατάστασης.

Στο κεφάλαιο 4 παρουσιάζεται η βασική δομή του προϋπολογισμού του 2006 και εξετάζεται η συμβατότητα των μέτρων και των προβλέψεων με τις απαιτήσεις της Ε.Ε. για δημοσιονομική εξυγίανση. Στο κεφάλαιο 5 εξετάζονται τα αναπτυξιακά και κοινωνικά του χαρακτηριστικά.

Στο κεφάλαιο 6 επιχειρείται μια σύντομη περιγραφή του δημοσιονομικού προβλήματος της χώρας, προκειμένου να τεθεί ένα ευρύτερο πλαίσιο για τις κρίσεις σε επί μέρους ζητήματα που γίνονται στα άλλα κεφάλαια.

Τέλος, τα βασικά συμπεράσματα συνοψίζονται στο κεφάλαιο 7.

2. Προϋπολογισμός και πραγματική οικονομία

Ο πίνακας 1 που ακολουθεί αντιπαραθέτει τις τωρινές εκτιμήσεις της κυβέρνησης για την πορεία του έτους 2005 με αυτές ένα χρόνο πριν, δηλαδή στον προϋπολογισμό του 2005. Παρά το γεγονός ότι ο ρυθμός ανάπτυξης δεν φαίνεται να αποκλίνει σημαντικά ανάμεσα στις δύο εκτιμήσεις (από το αρχικό 3,9% στο 3,6%), η σύνθεση των στοιχείων και η δομή των δυνάμεων που προωθούν την ανάπτυξη έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

Πίνακας 1

	2004	2005		2006	
		Προβλέψεις Πρ/σμού 04	Εκτιμήσεις Πρ/σμού 05	Προβλέψεις Πρ/σμού 05	Προβλέψεις ΕΕ (Νοέ. 05)
Ιδιωτική κατανάλωση	4,4	3,5	3,2	3,2	3,0
Δημόσια κατανάλωση	3,9	1,5	2,7	1,2	1,3
Επενδύσεις	5,7	4,1	1,0	5,4	4,2
Εξαγωγές	11,5	6,2	5,0	6,8	6,7
Εισαγωγές	9,3	4,1	0,7	4,9	3,4
ΑΕΠ	4,7	3,9	3,6	3,8	3,4

2.1 Οι επενδύσεις

Στο αρχικό σενάριο, ατμομηχανή της οικονομίας για το 2005 θα ήταν οι επενδύσεις, παρά το γεγονός ότι ο προϋπολογισμός προέβλεπε μείωση του Προϋπολογισμού Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) κατά 16,1%. Η αισιόδοξη, όπως αποδείχτηκε, πρόβλεψη, στηρίζονταν στον ισχυρισμό ότι οι φοροαπαλλαγές, ο νέος αναπτυξιακός νόμος και οι Συμπράξεις Δημοσίου-Ιδιωτικού Τομέα¹ θα ήταν ικανά να τονώσουν το ιδιωτικό επενδυτικό ενδιαφέρον, σε βαθμό που οι συνολικές επενδύσεις να αυξηθούν κατά 4,1%.

Ένα χρόνο μετά, διαπιστώνεται ότι οι προβλέψεις δεν επιβεβαιώθηκαν και σημειώθηκε σημαντική επιβράδυνση στις επενδύσεις στο 1%, από 5,7% το 2004. Υπενθυμίζεται πως το διάστημα 1996-2004 οι επενδύσεις αυξάνονταν με ρυθμό τουλάχιστον 6%. Ως αποτέλεσμα, η συμβολή των επενδύσεων στο ΑΕΠ αυξήθηκε από το 19% στο 25% την ίδια περίοδο.

¹ Η ψήφιση του σχετικού νόμου παρουσιαζόταν ως επικείμενη στα τέλη του 2004.

Χωρίς δε την αναστάτωση που δημιουργήθηκε στον κλάδο των κατασκευών κατά το τρέχον έτος, λόγω της επικείμενης εισαγωγής ΦΠΑ και τις αυξήσεις των αντικειμενικών αξιών, η επιβράδυνση μάλλον θα ήταν ακόμη μεγαλύτερη.

Στο νέο προϋπολογισμό η κυβέρνηση προβλέπει εκ νέου επιτάχυνση του ρυθμού αύξησης των επενδύσεων στο 5,4% για το 2006, επαναλαμβάνοντας περίπου τα ίδια επιχειρήματα. Η αλήθεια είναι πως, σε αντίθεση με το 2005, το ΠΔΕ προβλέπεται να αυξηθεί κατά 9,1%. Ωστόσο η πρόβλεψη αυτή αποτελεί μάλλον το πιο αισιόδοξο σενάριο, γιατί, όπως διαπιστώθηκε και εφέτος, το ΠΔΕ χρησιμοποιείται συστηματικά σαν αμορτισέρ στον προϋπολογισμό και μειώνεται για να καλύπτονται υπερβάσεις στα ελλείμματα σε άλλα επιπέδα του προϋπολογισμού. Ακόμη όμως και αν η πρόβλεψη για αύξηση του ΠΔΕ κατά 9,1% επαληθευτεί, απαιτείται ταυτόχρονα οι ιδιωτικές επενδύσεις να αυξηθούν κατά 4,5% προκειμένου να επιτευχθεί ο συνολικός στόχος. Ωστόσο, στην τρέχουσα οικονομική συγκυρία, δεν διαφαίνεται να υπάρχουν κλάδοι στους οποίους οποιούς μπορεί να παρατηρηθεί τέτοια επεκτατική τάση;

Αν εξαιρέσουμε τη ναυτιλία, ο μόνος κλάδος που βρίσκεται σε έξαρση είναι οι κατασκευές. Αυτή όμως είναι προσωρινή και μη διατηρήσιμη και δεν αρκεί να αντισταθμίσει το αρνητικό κλίμα στη βιομηχανία, όπου ο δείκτης παραγωγής ήταν αρνητικός το πρώτο εξάμηνο, τον αγροτικό τομέα, που βρίσκεται υπό διαρκή πίεση, το εμπόριο ή τις άλλες υπηρεσίες. Κατά συνέπεια, η πρόβλεψη για τη μεγέθυνση της οικονομίας δεν στηρίζεται σε κάποια συγκεκριμένη και τεκμηριωμένη εκτίμηση και, ως εκ τούτου, αποτελεί σε σημαντικό βαθμό μια αυθαίρετη υπόθεση εργασίας επί της οποίας έχει καταστρωθεί το σενάριο του προϋπολογισμού.

Αντίθετα, από τα στοιχεία του πίνακα προκύπτει πως κινητήριος δύναμη ήταν μάλλον η δημόσια κατανάλωση, η οποία αυξήθηκε με ρυθμό σχεδόν διπλάσιο απ' αυτόν που προβλέπονταν. Η επίδοση αυτή υποδηλώνει άμεσα αποτυχία στα ελλείμματα και το χρέος. Παρά την αποτυχία αυτή, η κυβέρνηση έθεσε εκ νέου ένα φιλόδοξο στόχο, χωρίς επαρκείς εξηγήσεις για το γιατί μπορεί αυτή τη φορά να επιτευχθεί.

2.2 Εξαγωγές και εισαγωγές

Οι επιδόσεις στον τομέα του εξωτερικού εμπορίου εμφανίζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς (βλ. πίνακα 1) προβλέπεται σημαντική επιτάχυνση στους ρυθμούς ανάπτυξης τόσο των εξαγωγών (6,8%) όσο και των εισαγωγών (4,9%). Η λογική εξήγηση για τις εκτιμήσεις αυτές είναι ότι αναμένεται ενίσχυση τόσο της ανταγωνιστικότητας όσο και της εγχώριας ζήτησης.

Σύμφωνα όμως με πρόσφατη έκθεση του ΚΕΠΕ για το πρώτο εξάμηνο του 2005, αν εξαιρέθούν οι αγοραπωλησίες πλοίων και το εμπόριο καυσίμων, οι εξαγωγές μειώθηκαν κατά 4,2% και οι εισαγωγές κατά 3,6%. Λογιστικά, η ανανέωση του στόλου της ναυτιλίας δημιουργεί μια τεχνητή αύξηση τόσο των εξαγωγών (πωλήσεις παλιών) όσο και των εισαγωγών (αγορά νέων). Έτσι οι πρώτες αυξήθηκαν κατά 993% και οι δεύτερες κατά 120%.

Ωστόσο, τα στοιχεία αυτά αποτελούν δείκτη αύξησης του διεθνούς εμπορίου και όχι της ανταγωνιστικότητας της Ελληνικής οικονομίας. Νεότερα και μεγαλύτερα πλοία δεν δημιουργούν μεγαλύτερη απασχόληση και διάχυση εισοδημάτων, καθώς πρόκειται για κλάδο έντασης κεφαλαίου.

Παρόμοιες εξελίξεις παρατηρούνται και με το εμπόριο καυσίμων. Η αύξηση των διεθνών τιμών του πετρελαίου διογκώνει τόσο την αξία των εισαγωγών (30%) όσο και την αξία των εξαγωγών (23%). Αυτό όμως δεν αποτελεί ούτε γενικό δείκτη ανταγωνιστικότητας ούτε δείκτη ισχυρής εσωτερικής εγχώριας ζήτησης.

Εξαιρουμένων λοιπόν των δύο αυτών κλάδων, τα στοιχεία εξαγωγών-εισαγωγών δείχνουν αφενός μεν ότι το πρόβλημα ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας παραμένει και μάλλον οξύνεται, αφετέρου δε ότι η εγχώρια ζήτηση αρχίζει να εξασθενεί. Οι τάσεις αυτές δεν είναι συμβατές με τις σχετικές προβλέψεις του προϋπολογισμού, εκτός αν οι τελευταίες στηρίζονται σε ακόμη μεγαλύτερες αγοραπωλησίες πλοίων ή σε περαιτέρω αυξήσεις της τιμής του πετρελαίου.

2.3 Η ιδιωτική κατανάλωση

Ενώ η αξιοσημείωτη επιβράδυνση που σημείωσε η ιδιωτική κατανάλωση, από το 4,4% το 2004 στο 3,2% το 2005 δεν αναλύεται δεόντως στην εισηγητική έκθεση, η κυβέρνηση θεωρεί ότι ο ίδιος ρυθμός θα διατηρηθεί και του χρόνου. Αυτή η πρόβλεψη είναι ιδιαίτερα παρακινδυνευμένη για πολλούς λόγους.

Πρώτον, η εισοδηματική πολιτική που προδιαγράφεται για το 2006 αφορά αυήσεις της τάξης 2,5-2,75% για τους μισθούς και, στην καλύτερη περίπτωση 3,5% για τις συντάξεις. Σε κάθε όμως περίπτωση σε χαμηλότερα επίπεδα από το 2005. Δεύτερον, δεν είναι σκόπιμο να παραβλέπονται οι ενδείξεις ότι τα νοικοκυριά εμφανίζουν διευρυνόμενο βαθμό υπερχρέωσης και κλιμακούμενες δυσκολίες στην εξυπηρέτηση των δανείων τους. Τρίτον, οι έλληνες καταναλωτές έχουν να αντιμετωπίσουν ένα σημαντικά αυξημένο κόστος θέρμανσης και μετακίνησης, λόγω των τιμών του πετρελαίου.

Η αισιοδοξία των προβλέψεων του προϋπολογισμού για την εξέλιξη της κατανάλωσης στηρίζεται κυρίως στο γεγονός ότι το συσσωρευμένο ιδιωτικό χρέος στην Ελλάδα ως ποσοστό του ΑΕΠ είναι πολύ χαμηλότερο απ' τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο. Δεν μπορεί ωστόσο η σύγκριση αυτή να οδηγήσει αβασάνιστα στο συμπέρασμα ότι υπάρχουν σημαντικά περιθώρια άμεσης επέκτασης της ιδιωτικής κατανάλωσης μέσω δανεισμού.

Κατά την τελευταία πενταετία, το υπόλοιπο των καταναλωτικών δανείων έχει αυξηθεί κατά 250%, πολύ περισσότερο από την σωρευτική αύξηση των εισοδημάτων και υπάρχει πληθώρα ενδείξεων ότι τα νοικοκυριά αντιμετωπίζουν πλέον σοβαρές δυσκολίες στην εξυπηρέτηση των δανείων. Έτσι, ενώ το σχετικό με τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο ποσοστό ιδιωτικού χρέους συνηγορεί για ένα αισιόδοξο σενάριο, οι υπερδιπλάσιοι ρυθμοί συσσώρευσής του τα τελευταία χρόνια επιβάλλουν μια πιο συγκρατημένη αντίληψη για τα υφιστάμενα περιθώρια.

Συμπερασματικά, μια σειρά δεδομένων αλλά και η ίδια η πορεία της οικονομίας κατά το τρέχον έτος οδηγούν στο συμπέρασμα ότι το σενάριο της ανάπτυξης της οικονομίας γίνεται όλο και πιο αβέβαιο, ευάλωτο και ανατρέψιμο. Οι αβεβαιότητες αυτές μετακυλιούνται άμεσα στα κρίσιμα μεγέθη του προϋπολογισμού.

3. Δημοσιονομικές επιδόσεις το 2005

Σύμφωνα με το κείμενο του προϋπολογισμού και τις σχετικές δηλώσεις των στελεχών της Κυβέρνησης, το 2005 ήταν έτος σημαντικής δημοσιονομικής προόδου δεδομένου ότι επιτεύχθηκε μείωση του ελλείμματος κατά 2,3 μονάδες, από το 6,6% το 2004 στο 4,3%, επίδοση που υπήρξε το αποτέλεσμα συστηματικής προσπάθειας.

Ωστόσο, ο ισχυρισμός αυτός δεν επιβεβαιώνεται από τα αντικειμενικά δεδομένα. Πρέπει καταρχήν να επισημανθεί πως η αρχική πρόβλεψη του προϋπολογισμού για το 2005 (όπως αυτός ψηφίστηκε από το Κοινοβούλιο) ήταν η επίτευξη ελλείμματος ύψους 2,8% του ΑΕΠ. Στο Πρόγραμμα Σταθερότητας και Ανάπτυξης που υποβλήθηκε μερικούς μήνες αργότερα στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η πρόβλεψη αυτή είχε ήδη αναθεωρηθεί στο 3,6%. Ποιοι είναι όμως οι παράγοντες που συνέβαλαν στο τελικό αποτέλεσμα και στη μεγάλη απόκλιση που διαπιστώνεται;

Σύμφωνα με τα στοιχεία του πίνακα 2, το 2005 σημειώθηκε εκ νέου (όπως δηλαδή και το 2004) σημαντική υπέρηση εσόδων. Σε σχέση με τον αρχικό στόχο, η απόκλιση είναι περίπου 2 δισεκ. ευρώ ή 1% επί του ΑΕΠ. Λόγω δε της ταυτόχρονης αύξησης του ΑΕΠ κατά 7,7%, η αύξηση των εσόδων μόνο κατά 5% συνέβαλε αυξητικά στο έλλειμμα κατά 0,2 μονάδες, παρά το γεγονός ότι ελήφθησαν έκτακτα φορολογικά μέτρα τα οποία, σύμφωνα με την κυβέρνηση, θα απέδιδαν περίπου 850 εκατ. ευρώ.

Οι παράγοντες που επέδρασαν μειωτικά στο έλλειμμα μπορούν να χωριστούν δε δύο κατηγορίες, αυτούς που είναι εξωγενείς και αυτούς που οφείλονται σε κυβερνητικές πρωτοβουλίες. Η πρώτη κατηγορία αφορά:

1. Μείωση των δαπανών για Ολυμπιακά έργα του ΠΔΕ κατά 1700 εκατ. ευρώ, που αντιστοιχεί περίπου σε 1% επί του ΑΕΠ.
2. Μείωση δαπανών προσωπικού λόγω Ολυμπιακών αγώνων και διεξαγωγής εκλογών για το εθνικό και το ευρωπαϊκό κοινοβούλιο, περίπου 0,2 μονάδων.
3. Μείωση του κόστους εξυπηρέτησης του χρέους κατά 0,3 μονάδες (5,7% επί του ΑΕΠ το 2004 στο 5,4%), λόγω των χαμηλών επιτοκίων της Ευρωζώνης.

Αφαιρώντας τα παραπάνω στοιχεία, από τη συνολική προσαρμογή των 2,3 μονάδων, η πραγματική δημοσιονομική προσπάθεια δεν απέδωσε παρά περίπου 0,8 μονάδες. Όπως δε προκύπτει από τα στοιχεία του πίνακα, ο κύριος

όγκος της υπολειπομένης προσαρμογής επικεντρώθηκε σε περαιτέρω περικοπές του Προϋπολογισμού Δημοσίων Επενδύσεων και στη μείωση των επιδοτήσεων του ασφαλιστικού συστήματος.

Πίνακας 2
Βασικά δημοσιονομικά μεγέθη 2004 και 2005 (% επί του ΑΕΠ).

	2004	2005	Αυξητικές διαφορές	Μειωτικές διαφορές
Έσοδα τακτικού πρ/σμού	23,5	23,3	0,2	
Δαπάνες τακτικού πρ/σμού	27,2	26,6		0,6
Έσοδα ΠΔΕ	1,7	1,7	-	-
Δαπάνες ΠΔΕ	5,7	4,3		1,4
Έλλειμμα Κεντρικής Κυβ.	7,7	5,9		1,8
Πλεονάσματα ΟΤΑ, ΟΚΑ κλπ	3,5	2,4	1,1	
Χρηματοδότηση ασφαλιστικού	-1,1	-0,2		0,9
Εξοπλιστικά προγράμματα	-1,1	-0,8		0,3
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	-0,2	+0,2		0,4
Σύνολο αυξητικών και μειωτικών παραγόντων			1,3	3,6
Έλλειμμα Γενικής Κυβ.	6,6	4,3		
<i>Πηγή: Ίδιοι υπολογισμοί των στοιχείων της Εισηγητικής Έκθεσης Προϋπολογισμού 2006, Πίνακας 3.1, σελ. 64</i>				

Σοβαρά όμως ερωτηματικά προκύπτουν από διασταυρώσεις στοιχείων μεταξύ διάφορων τμημάτων του προϋπολογισμού. Στη σελίδα 19 της εισηγητικής έκθεσης αναφέρεται ότι «τα έσοδα από αποκρατικοποιήσεις το 2005 ανέρχονται σε 2.150 εκατ. ευρώ (1,3% του ΑΕΠ. Τα έσοδα αυτά δεν εντάσσονται στον προϋπολογισμό, αλλά προορίζονται για τη μείωση του δημόσιου χρέους». Όμως, στον πίνακα 4.3 (σελ. 110) αναφέρεται ότι το δημόσιο χρέος μειώθηκε μόνο κατά 820 εκ. ευρώ από έσοδα αποκρατικοποιήσεων. Εγείρεται λοιπόν το ερώτημα που παροχετεύτηκε η διαφορά των 1.330 εκατ. ευρώ, που αντιστοιχεί σε 0,7 μονάδες του ΑΕΠ. Θα μπορούσε δε να υποτεθεί ότι έγινε συγκάλυψη άλλων ελλειμμάτων σε αναντιστοιχία με τους κανόνες της Eurostat, τους οποίους η κυβέρνηση επικαλείται στο κείμενο.

Αξίζει τέλος να γίνουν και κάποιες επισημάνσεις για τις εγγραφές των εξοπλιστικών δαπανών. Παρά την παραγγελία των νέων αεροσκαφών, το κόστος των οποίων, σύμφωνα με δημοσιεύματα, μπορεί να ξεπερνά τα 3 δις €, η συνολική δαπάνη που εγγράφεται ανέρχεται σε μόλις 1.400 εκ. €, μειωμένη κατά 200 έναντι του προϋπολογισμού και 100 εκατ. € έναντι των εκτιμήσεων του προσχεδίου. Αυτό εγείρει ερωτηματικά, ιδιαίτερα όταν υπάρχουν δημοσιεύματα, τα οποία δεν διαψεύστηκαν, που κάνουν λόγο για υπαναχώρηση στους λογιστικούς κανόνες που ίσχυαν πριν την απογραφή.

Συμπερασματικά, η μείωση του ελλείμματος κατά το 2005 κατά 2,3 μονάδες πραγματοποιήθηκε σε σημαντικό βαθμό κατά αυτόματο τρόπο και δεν αποτελεί αποτέλεσμα μίας συνειδητής πολιτικής δημοσιονομικής προσαρμογής. Μετά την αφαίρεση της επίδρασης εξωγενών παραγόντων και της χρήσης εσόδων από αποκρατικοποιήσεις για την κάλυψη ελλειμμάτων, η ουσιαστική «πρόοδος» δεν ξεπερνά τις 0,1 μονάδες. Ταυτόχρονα, οι μεταβολές των στοιχείων αναδεικνύουν και πάλι τις σημαντικές αστοχίες του εισπρακτικού μηχανισμού, οι οποίες αντισταθμίστηκαν κυρίως με περικοπές των δαπανών για υποδομές και κοινωνική συνοχή.

4. Προϋπολογισμός 2006 – Εποπτεία και το 2007

Σύμφωνα με τους υπολογισμούς της κυβέρνησης, το έλλειμμα προβλέπεται να μειωθεί περαιτέρω κατά 1,7 μονάδες, στο 2,6%. Η Ε.Ε. αμφισβητεί ευθέως αυτή την πρόβλεψη και εκτιμά ότι το έλλειμμα ότι θα είναι 3,8%. Όπως φαίνεται και στον Πίνακα 3, η προβλεπόμενη μείωση του ελλείμματος οφείλεται κυρίως στη μείωση του ελλείμματος του τακτικού προϋπολογισμού και κατανέμεται ισόποσα ανάμεσα στα έσοδα και τις δαπάνες. Στη συνέχεια αναλύεται η αξιοπιστία των προβλέψεων αυτών.

Πίνακας 3				
Βασικά δημοσιονομικά μεγέθη 2005 και 2006 (% επί του ΑΕΠ)				
	2005	2006	Αυξητικές διαφορές	Μειωτικές διαφορές
Έσοδα τακτικού πρ/σμού	23,3	24,0		0,7
Δαπάνες τακτικού πρ/σμού	26,6	25,9		0,7
Έσοδα ΠΔΕ	1,7	1,8		0,1
Δαπάνες ΠΔΕ	4,3	4,3		-
Έλλειμμα Κεντρικής Κυβ.	5,9	4,4		
Πλεονάσματα ΟΤΑ, ΟΚΑ κλπ	2,4	2,6		0,2
Χρηματοδότηση ασφαλιστικού	-0,2	-0,2		-
Εξοπλιστικά προγράμματα	-0,8	-0,8		-
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	+0,2	+0,2		-
Σύνολο αυξητικών και μειωτικών παραγόντων			0	1,7
Έλλειμμα Γενικής Κυβ.	4,3	2,6		

Πηγή: Ίδιοι υπολογισμοί των στοιχείων της Εισηγητικής Έκθεσης Προϋπολογισμού 2006, Πίνακας 3.1, σελ. 64

4.1 Το σενάριο των εσόδων

Η προβλεπόμενη αύξηση των καθαρών εσόδων κατά 11,2% έναντι του προηγούμενου έτους στηρίζεται σε τρεις προϋποθέσεις:

1. Αύξηση των τακτικών εσόδων κατά 7,9%, τη στιγμή που η αύξηση του 2005 ανέρχεται σε μόλις 5%.
2. Αποδοχή από τις υπηρεσίες της Ε.Ε. έκτακτων εσόδων 1,1 δισεκ. ευρώ, ή 0,6% επί του ΑΕΠ.
3. Μείωση των επιστροφών φόρων (π.χ. ΦΠΑ) κατά 400 εκατ. Ευρώ (σε σχέση με το 2005). Αυτό από μόνο του μειώνει το έλλειμμα κατά 0,2 μονάδες.

Για να πραγματοποιηθεί η προβλεπόμενη ανάκαμψη των τακτικών εσόδων, η τάση μεταβολής τους πρέπει να είναι 1,06, δηλαδή να αυξάνονται ταχύτερα του ονομαστικού ΑΕΠ (7,4%). Υπενθυμίζεται ότι η μέση τάση μεταβολής κατά την οκταετία 1996-2003 ήταν μεν 1,17, αλλά μειώθηκε στο 0,76 το 2004 και περαιτέρω στο 0,64 το 2005. Αν αυτό οφείλεται στην αποδιοργάνωση των εισπρακτικών μηχανισμών, όπως υποστηρίζει η αντιπολίτευση, τότε η ανάκαμψη σημαίνει ότι η κυβέρνηση εκτιμά ότι έχει ολοκληρωθεί η ανασυγκρότησή τους και έχουν αναταχθεί τα σοβαρά προβλήματα που διαπιστώθηκαν. Η υπόθεση αυτή ισοδυναμεί όμως ταυτόχρονα με έμμεση παραδοχή ενός από τα βασικά αίτια της δημοσιονομικής απόκλισης της χώρας κατά την τελευταία διετία.

Πέραν όμως αυτού, η προβλεπόμενη αύξηση δεν τεκμηριώνεται στο κείμενο της εισηγητικής έκθεσης. Λίγες μόλις εβδομάδες ενωρίτερα, στο προσχέδιο του προϋπολογισμού, η αντίστοιχη εκτίμηση της κυβέρνησης ήταν 7%, δηλαδή η προβλεπόμενη τάση μεταβολής ήταν 0,95. Αυτό σημαίνει πως η αναθεώρηση των εκτιμήσεων των τακτικών εσόδων είναι πλήρως ατεκμηρίωτη.

Ενδεικτικά αναφέρονται ορισμένες περιπτώσεις που αφορούν εγγραφές μη φορολογικών εσόδων. Τα προβλεπόμενα μερίσματα από τον ΟΤΕ ανέρχονται σε 85 εκατ. ευρώ, τη στιγμή που ο οργανισμός στο 9-μηνο σημείωσε αρνητικά κέρδη. Το μέρισμα από την ΑΤΕ προβλέπεται 200 εκατ. ευρώ, τη στιγμή που τα κέρδη του 9-μήνου ήταν μόλις 60 εκατ. ευρώ. Το μέρισμα από τη ΔΕΗ προβλέπεται να αυξηθεί κατά 24 εκατ. ευρώ (από 106 στα 130), όταν το 2004 τα κέρδη της επιχείρησης σημείωσαν ιστορικό ρεκόρ και η φετινή χρονιά, με τα στοιχεία του 9-μήνου, εμφανίζεται προβληματική. Θα ήταν επομένως ιδιαίτερα χρήσιμο αν το κείμενο της εισηγητικής έκθεσης περιείχε κάποια στοιχεία που υποστηρίζουν το σενάριο των τακτικών εσόδων.

Όσον αφορά τα έκτακτα έσοδα, στο προσχέδιο του προϋπολογισμού η κυβέρνηση υπολόγιζε στην λογιστική αποδοχή εσόδων από τιλοποιήσεις ύψους 2.000 εκατ. ευρώ ή 1,1% επί του ΑΕΠ. Λόγω όμως της αμφισβήτησης αυτών των εσόδων, στην εισηγητική έκθεση η τιλοποίηση αντικαταστάθηκε με νέα, μη τακτικά, έσοδα ύψους 1.100 ευρώ, ή 0,6% επί του ΑΕΠ. Αυτά προέρχονται από έκτακτες μερισματικές αποδόσεις (550 εκατ. ευρώ), εκχώρηση δικαιωμάτων του

δημοσίου (440 εκατ. ευρώ), και εκκαθάριση εσόδων από την Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (110 εκατ. ευρώ).

Κοινό όμως χαρακτηριστικό αυτών των εσόδων είναι ότι δεν έχουν μόνιμη επίδραση στη μείωση του ελλείμματος. Άρα δεν εμπίπτουν στις κατηγορίες μέτρων που είναι αποδεκτά από την Ε.Ε. για τη δημοσιονομική βελτίωση και ακριβώς για το λόγο αυτό εξαιρούνται από τους υπολογισμούς της Επιτροπής της Ε.Ε. στις πρόσφατες προβλέψεις.

Πέραν αυτού, υπάρχει αρνητικό προηγούμενο. Αντίστοιχες μερισματικές αποδόσεις από Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο είχαν εξαιρεθεί από τα έσοδα του 2002, μετά από παρέμβαση της Ε.Ε. Θα ήταν επομένως λογικό να υποτεθεί ότι αυτά τα έσοδα δεν θα γίνουν τελικά αποδεκτά ως δείκτες δημοσιονομικής βελτίωσης κατά την εξέταση του Απριλίου 2006, με αποτέλεσμα να απαιτηθεί από την κυβέρνηση να λάβει επιπρόσθετα φορολογικά μέτρα, όπως άλλωστε συνέβη και το 2005.

Τέλος, στο προσχέδιο η κυβέρνηση προέβλεπε για το 2006 επιστροφές φόρων 2.800 εκατ. ευρώ, οι οποίες στην εισηγητική έκθεση μειώθηκαν στα 2.200 εκατ. ευρώ. Προκύπτει επομένως μια ανεξήγητη αύξηση των καθαρών εσόδων ύψους 600 εκατ. ευρώ (0,3% επί του ΑΕΠ). Συμπερασματικά, τα καθαρά έσοδα είναι μάλλον υπερεκτιμημένα τουλάχιστον κατά 1 ποσοστιαία μονάδα επί του ΑΕΠ.

4.3 Οι δαπάνες

Στο σκέλος των δαπανών, η δαπάνη τόκων ως ποσοστό επί του ΑΕΠ προβλέπεται να μειωθεί κατά 0,4 μονάδες, από 5,4% το 2005 στο 5% το 2006. Αυτό οφείλεται σχεδόν αποκλειστικά στην αύξηση του ΑΕΠ και μόνο ελάχιστα στο ποσό της ετήσιας δαπάνης σε απόλυτους αριθμούς, παρά το γεγονός ότι τα επιτόκια της Ευρωζώνης κατά την τελευταία τριετία βρίσκονται σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα. Είναι προφανές ότι η ταυτόχρονη συσσώρευση νέου χρέους ανατρέπει την πτωτική τάση της δαπάνης λόγω χαμηλών επιτοκίων.

Έχει επίσης διαπιστωθεί μέσω του κοινοβουλευτικού ελέγχου ότι η κυβέρνηση έχει ήδη προχωρήσει και σε μεταφορά τόκων ύψους περίπου 800 εκατ. Ευρώ (0,4% επί του ΑΕΠ) από το 2006, με περίοδο αποπληρωμής 2008 έως 2037. Αυτά δεν εμφανίζονται στην εισηγητική έκθεση. Ως εκ τούτου δεν είναι δυνατόν να εκτιμηθεί η λογιστική τους μεταχείριση, για παράδειγμα αν καλύπτουν άλλες δαπάνες ή ελλείμματα.

Συμπερασματικά, περίπου το 60% της προβλεπόμενης μείωσης των δαπανών οφείλεται στη μείωση του κόστους εξυπηρέτησης του χρέους. Οι υπόλοιπες βελτιώσεις συγκαλύπτονται από ατεκμηρίωτες – και άρα αδιαφανείς - πράξεις και δηλώσεις που είναι αδύνατο να εκτιμηθούν.

4.4 Συμπεράσματα

Οι εκτιμήσεις των εσόδων στηρίζονται είτε σε υπερβολική αισιοδοξία, είτε σε εισπράξεις αμφιβόλου λογιστικής αξίας σε σχέση με τους ισχύοντες λογιστικούς κανόνες. Στο σκέλος των δαπανών, η μείωση του κόστους εξυπηρέτησης του χρέους κατά 0,4 μονάδες είναι το μόνο στοιχείο που μπορεί να θεωρηθεί ρεαλιστικό και ουσιαστικό.

Οι παραπάνω αμφιβολίες ενισχύονται και από τις επιφυλάξεις της Ε.Ε. στην πρόσφατη έκθεσή της για την Ελληνική οικονομία. Συγκεκριμένα, στη σελίδα 54 της έκθεσης διαβάζουμε ότι «το έλλειμμα του 2006 εκτιμάται στο 3,8% έναντι του 2,6% του Προϋπολογισμού. Αυτή η διαφορά μπορεί να εξηγηθεί από πολλούς παράγοντες. Η πρόγνωση (της ΕΕ) βασίζεται σ' ένα λιγότερο ευνοϊκό σενάριο ανάπτυξης (3,4% έναντι 3,8% του προσχεδίου προϋπολογισμού) και σε μια πιο προσεκτική εκτίμηση της εξέλιξης των άμεσων φόρων, η οποία βασίζεται στις πρόσφατες επιδόσεις. Επί πλέον, έσοδα προσωρινού χαρακτήρα ύψους 0,6 μονάδων στο ΑΕΠ δεν έχουν συμπεριληφθεί, γιατί το προσχέδιο δεν προσδιορίζει επακριβώς τα μέτρα».²

Σε περίπτωση που τα αποτελέσματα είναι πιο κοντά στις προβλέψεις της Επιτροπής παρά της κυβέρνησης, το καθεστώς εποπτείας αναμένεται να συνεχιστεί και το 2007. Ωστόσο, σύμφωνα με τις προβλέψεις του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, η επόμενη φάση θα συνοδεύεται και με κυρώσεις.

5. Το κοινωνικό & αναπτυξιακό προφίλ του προϋπολογισμού

5.1 Ανταγωνιστικότητα

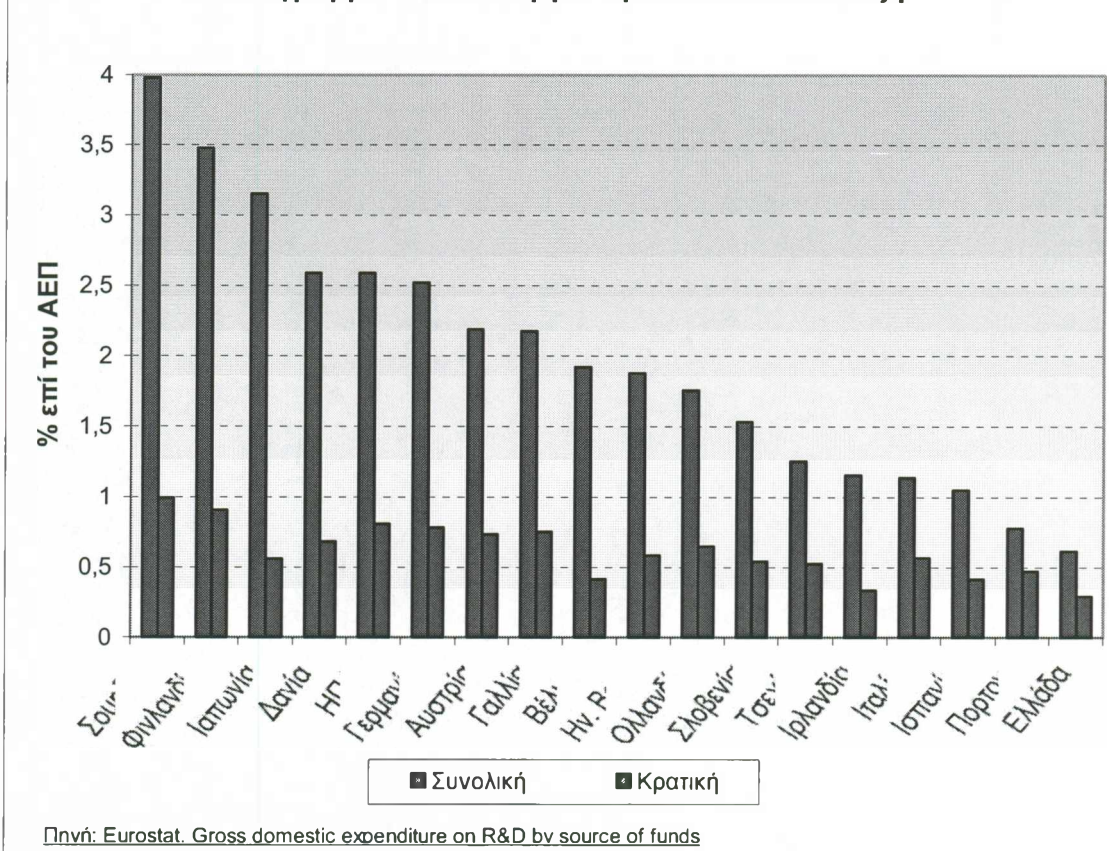
Παρά το γεγονός ότι το 2005 ανακηρύχτηκε «έτος ανταγωνιστικότητας», πουθενά στα στοιχεία της εισηγητικής έκθεσης δεν φαίνεται ότι αποτελεί τομέα προτεραιότητας. Όπως σαφώς αποτυπώνεται στο Διάγραμμα 1, η ανάγκη ενίσχυσης του τομέα «Έρευνας και Ανάπτυξης» θα έπρεπε να κατέχει προεξάρχουσα θέση σ' ένα προϋπολογισμό με αναπτυξιακά χαρακτηριστικά, ιδιαίτερα για να αναπληρώσει το κενό που δημιουργεί η προφανής έλλειψη ενδιαφέροντος του ιδιωτικού τομέα.

Δυστυχώς, ανάλογες επισημάνσεις μπορούν να γίνουν και για τον Προϋπολογισμό Δημοσίων Επενδύσεων, αλλά στην προκειμένη περίπτωση υπάρχουν αρκετές και συγκεκριμένες ενδείξεις που αξίζει να αναφερθούν.

---

² EU Commission: Economic forecasts, Autumn 2005

Διάγραμμα 1. Δαπάνη για Έρευνα και Ανάπτυξη

5.2 Το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων

1. Το εθνικό σκέλος του ΠΔΕ, μετά από μια περικοπή της τάξεως του 45% κατά το 2005, περικόπτεται περαιτέρω κατά 11% το 2006.
2. Το σύνολο του ΠΔΕ, μετά από μια μείωση κατά 19% το 2005, προβλέπεται να ενισχυθεί κατά 9% το 2006. Όμως, λαμβάνοντας υπόψη και την αύξηση του ΑΕΠ, το ποσοστό του ΠΔΕ στο ΑΕΠ θα παραμείνει στα φεινά επίπεδα του 4,3%, **το οποίο είναι μόλις υψηλότερο από αυτό του 1996**. Τα αντίστοιχα ποσοστά του 2003 και 2004 ήταν 5,5% και 5,7%.
3. Μετά την μη αποδοχή της ιδέας της τιλοποίησης από την Ε.Ε., η οποία συμπεριλαμβάνονταν στο προσχέδιο του προϋπολογισμού, για την κάλυψη μέρους του κενού που προέκυψε στα έσοδα η κυβέρνηση μείωσε το ΠΔΕ κατά 300 εκατ. Ευρώ.

Η πρόβλεψη για χρηματοδότηση του ΚΠΣ κατά 6,1 δις Ευρώ είναι ανεπαρκής σε σχέση με τα ποσά που απαιτούνται για τη διασφάλιση της πλήρους απορρόφησης των διαθέσιμων κοινοτικών πόρων. Συγκεκριμένα, η αποφυγή απωλειών προϋποθέτει ότι κατά την τριετία 2006-08 πρέπει να εγγραφούν πιστώσεις συνολικού ύψους 24 δις Ευρώ. Αυτό σημαίνει ότι οι προϋπολογισμοί των ετών 2007 και 2008 πρέπει να εγγράψουν πιστώσεις περίπου 9 δισεκ. ευρώ

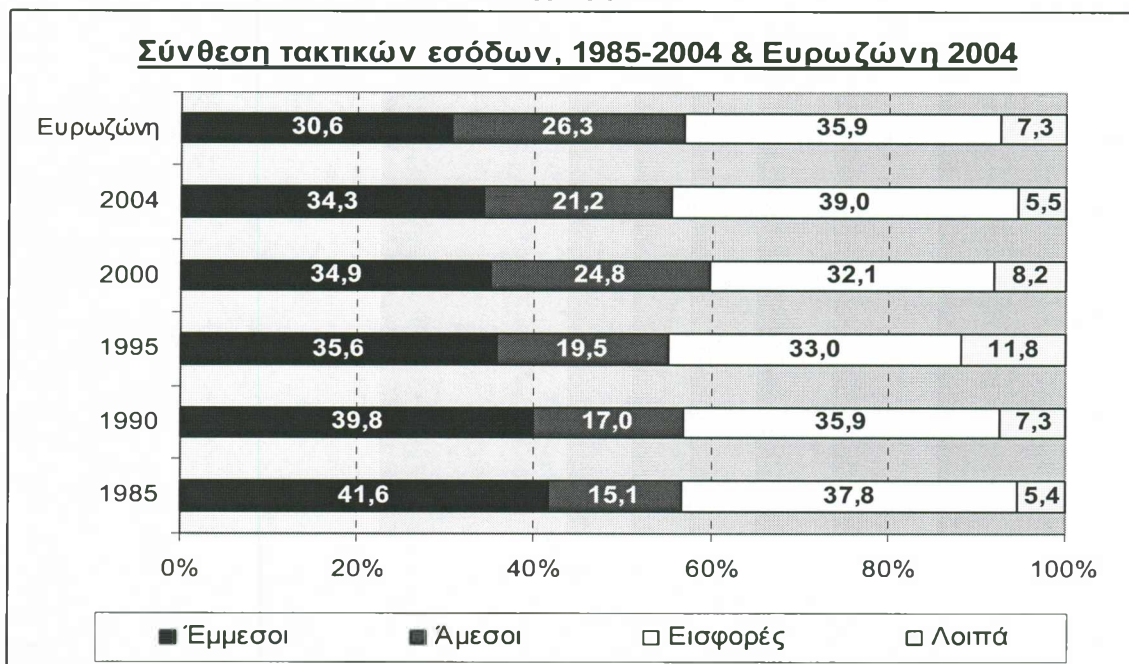
μόνο για το Γ' ΚΠΣ, δηλαδή χωρίς να συνυπολογιστούν οι ανάγκες χρηματοδότησης των προγραμμάτων της ΕΕ της περιόδου 2007-2013. Από την πρόοδο υλοποίησης του Γ' ΚΠΣ προκύπτει ότι κάτι τέτοιο είναι μάλλον ανέφικτο. Κατά συνέπεια φαίνεται ότι η κυβέρνηση έχει ήδη παραιτηθεί απ' την προσπάθεια πλήρους απορρόφησης των πόρων του Γ' ΚΠΣ.

5.3 Οι κοινωνικές διαστάσεις

Πλήθος επί μέρους στοιχείων του προϋπολογισμού αναδεικνύουν με αρκετή σαφήνεια μια αναχρονιστική αντίληψη για την κοινωνική συνοχή, όπως π.χ. με την πρόθεση τα νέα έσοδα να αντληθούν κυρίως από τον φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων και τους έμμεσους φόρους. Πιο συγκεκριμένα:

1. Τα έσοδα από φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων προβλέπεται να αυξηθούν κατά 9,3%, έναντι μόλις 3,9% επί των κερδών των επιχειρήσεων. Αυτό συνεπάγεται περαιτέρω μετατόπιση του φορολογικού βάρους στο εισόδημα από εργασία, σε σχέση με τα κέρδη των επιχειρήσεων.
2. Παρά την πρόοδο που σημειώθηκε τα τελευταία χρόνια, η σχέση έμμεσων προς άμεσους φόρους στη χώρα μας είναι ιδιαίτερα στρεβλή σε σχέση με τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες (βλ. Διάγραμμα 2). Παρά ταύτα, σύμφωνα με τον πίνακα 3.3 της εισηγητικής έκθεσης οι έμμεσοι φόροι προβλέπεται να αυξηθούν κατά 8,8% έναντι 6,3% των άμεσων. Αυτό επιτείνει την υπάρχουσα φορολογική ανισομέρεια εις βάρος των κατώτερων εισοδημάτων.
3. Σύμφωνα με τον πίνακα 3.20 της εισηγητικής έκθεσης, οι δαπάνες για υγεία και κοινωνική αλληλεγγύη αυξάνονται κατά 4,8%, πολύ λιγότερο από την ονομαστική αύξηση του ΑΕΠ (7,4%). Αξίζει δε να σημειωθεί ότι, σύμφωνα με πρόσφατη μελέτη του ΟΟΣΑ (πίνακας 4), η συμμετοχή του κράτους στη συνολική δαπάνη για υγεία είναι σε πλήρη αναντιστοιχία με τα ευρωπαϊκά πρότυπα και το ελληνικό σύστημα μοιάζει περισσότερο με αυτό των ΗΠΑ.
4. Σύμφωνα με το Ν.3029/2002, το δημόσιο θα καταβάλλει ετησίως το 1% του ΑΕΠ στο ΙΚΑ, προκειμένου να ενισχυθούν τα αποθεματικά του ταμείου. Η νομική αυτή δέσμευση για το 2006 συνεπάγεται ενίσχυση ύψους 1.930 εκατ. Ευρώ. Αντί αυτού, σύμφωνα με τον πίνακα 3.19 της εισηγητικής έκθεσης, η προβλεπόμενη επιχορήγηση ανέρχεται σε μόλις 1.700 εκατ. ευρώ (και 1.600 εκατ. ευρώ για το 2005, έναντι υποχρέωσης 1.800 εκατ. ευρώ). Παρατηρείται λοιπόν μια σαφής υπαναχώρηση σε ότι αφορά στις δεσμεύσεις του κράτους έναντι των ασφαλιστικών φορέων η οποία, στην καλύτερη περίπτωση, αντιστοιχεί με δημιουργία χρεών τα οποία θα εξοφληθούν σε μεταγενέστερη περίοδο. Στη χειρότερη περίπτωση ισοδυναμεί με δόλια πολιτική πίεση για αναθεώρηση του ασφαλιστικού συστήματος.
5. Το κυβερνών κόμμα είχε δεσμευτεί όπως οι συντάξεις του ΟΓΑ στο τέλος της τετραετίας να διαμορφωθούν στα 320 Ευρώ, από τα 200 που ήταν το 2004. Δηλαδή μέση ετήσια αύξηση 30 Ευρώ. Όμως, η αύξηση του 2005 ήταν μόλις 12 Ευρώ, ενώ για το 2006 φαίνεται να μην ξεπερνά τα 15 Ευρώ (αύξηση 7%). Η απόκλιση της διετίας είναι 45%.

Διάγραμμα 2

Πηγή: EU Commission, General Government Data, Spring 2005

Πίνακας 4

Δημόσια και ιδιωτική δαπάνη για υγεία το 2002 (% επί του ΑΕΠ)

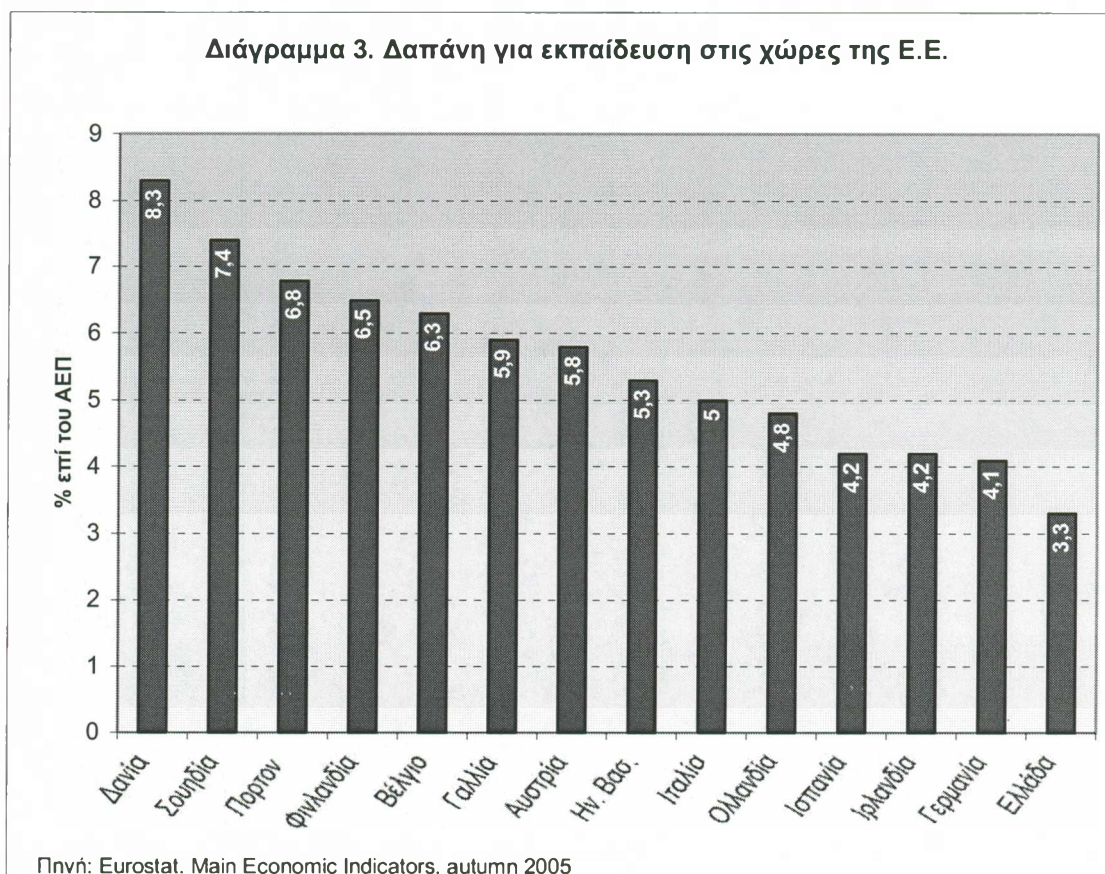
	Δημόσια δαπάνη	Ιδιωτική δαπάνη	Σύνολο	Δημόσια ως % του συνόλου
ΗΠΑ	6,6	8,1	14,6	45%
Γερμανία	8,6	2,3	10,9	79%
Γαλλία	7,4	2,3	9,7	76%
Ιταλία	6,4	2,1	8,5	75%
Ην. Βασίλειο	6,4	1,3	7,7	83%
Βέλγιο	6,5	2,6	9,1	71%
Ελλάδα	5,0	4,5	9,5	52%
Ιρλανδία	5,5	1,8	7,3	75%
Ολλανδία	--	--	9,1	--
Πορτογαλία	6,5	2,7	9,3	70%
Ισπανία	5,4	2,2	7,6	71%
EU-15	6,4	2,1	8,5	75%

Πηγή: OECD Economic Surveys: Greece, 2005

6. Ομοίως, το ΕΚΑΣ θα διαμορφώνονταν στα 230 ευρώ από τα 140 το 2004. Δηλαδή μέση ετήσια αύξηση 27,5 Ευρώ. Η αύξηση του 2005 ήταν μόλις 8 ευρώ, ενώ σύμφωνα με τις προδιαγραφόμενες αυξήσεις στο πλαίσιο της εισοδηματικής πολιτικής, για το 2006 προβλέπεται περίπου άλλα 10 ευρώ. Η απόκλιση της διετίας είναι της τάξης του 60%.
7. Τα έσοδα από ΦΠΑ προβλέπεται να αυξηθούν κατά 9,2% έναντι 1% το 2005, παρά την αύξηση των συντελεστών κατά μία μονάδα στις αρχές του έτους. Αυτό βέβαια εγείρει ερωτηματικά και ως προς την αξιοπιστία της πρόβλεψης, εκτός αν πρόθεση της κυβέρνησης είναι να αυξήσει πάλι τους συντελεστές, επικαλούμενη αφενός μεν την πίεση από την Ε.Ε. και αφετέρου δε προβάλλοντας το πρόσφατο Γερμανικό προηγούμενο ως ελαφρυντικό στοιχείο.
8. Ο ειδικός φόρος κατανάλωσης καυσίμων προβλέπεται να αυξηθεί κατά 13,7%, έναντι μόλις 1,8% το 2005. Επειδή ο φόρος δεν είναι αναλογικός στην τιμή, αυτό μπορεί να εξηγηθεί είτε ως δραστική μείωση του λαθρεμπορίου είτε ως πρόθεση αύξησής του. Το πιο πιθανό είναι το τελευταίο, υπό το πρόσχημα της σταδιακής προσαρμογής στις οδηγίες της Ε.Ε.
9. Οι επιχορηγήσεις στους συγκοινωνιακούς φορείς αυξάνονται μόνο κατά 3,3% σε σχέση με το 2005, ιδιαίτερα σε μια χρονιά που η τιμή του πετρελαίου αυξάνει το λειτουργικό κόστος του κλάδου. Επειδή η αύξηση της επιχορήγησης δεν αρκεί να καλύψει ούτε την προβλεπόμενη αύξηση των αποδοχών του προσωπικού, το στοιχείο αυτό προδιαγράφει αισθητή αύξηση των εισιτηρίων.
10. Στο τέλος του 2006, δηλαδή στο κλείσιμο τριετίας της κυβερνητικής θητείας, οι δαπάνες για την παιδεία φτάνουν μόλις στο 3,1% επί του ΑΕΠ. Υπενθυμίζεται ότι, η προεκλογική δέσμευση της κυβέρνησης ήταν η αύξηση των κονδυλίων για την παιδεία ώστε η σχετική δαπάνη να φτάσει το 5% στο τέλος της τετραετίας. Για να επιτευχθεί αυτό, οι αυξήσεις του 2007 πρέπει να είναι της τάξης των 4 δις ευρώ, κάτι που δεν φαίνεται να είναι εφικτό. Πέραν όμως από την αθέτηση της υπόσχεσης, ο τομέας της παιδείας θα έπρεπε να αποτελεί τομέα υψηλής προτεραιότητας όχι μόνο για τον αυτονόητο αναπτυξιακό του ρόλο, αλλά και γιατί, όπως φαίνεται στο σχετικό διάγραμμα, είναι συγκριτικά ένας πολύ παραμελημένος για ευρωπαϊκή χώρα τομέας.

Διάγραμμα 3. Δαπάνη για εκπαίδευση στις χώρες της Ε.Ε.

6. Οι πολλές όψεις του δημοσιονομικού προβλήματος

Συνήθως, ο όρος «δημοσιονομικό πρόβλημα» συνοψίζεται σε δύο βασικά μεγέθη, το έλλειμμα και το χρέος (ως ποσοστά του ΑΕΠ). Πριν λίγα χρόνια, η μείωση του ελλείμματος σε μονοψήφιους αριθμούς και η ανακοπή της αυξητικής τάσης του χρέους θεωρούνταν σημαντικά βήματα προόδου. Μετά όμως την ένταξη της χώρας στην ΟΝΕ, οι απαιτήσεις για υγιή δημόσια οικονομικά είναι μεγαλύτερες και ο συντονισμός της δημοσιονομικής πολιτικής μεταξύ των κρατών μελών γίνεται στο αυστηρό πλαίσιο του λεγόμενου «Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης».

6.1 Οι επιταγές του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης

Οι βασικές επιταγές του «Συμφώνου» είναι:

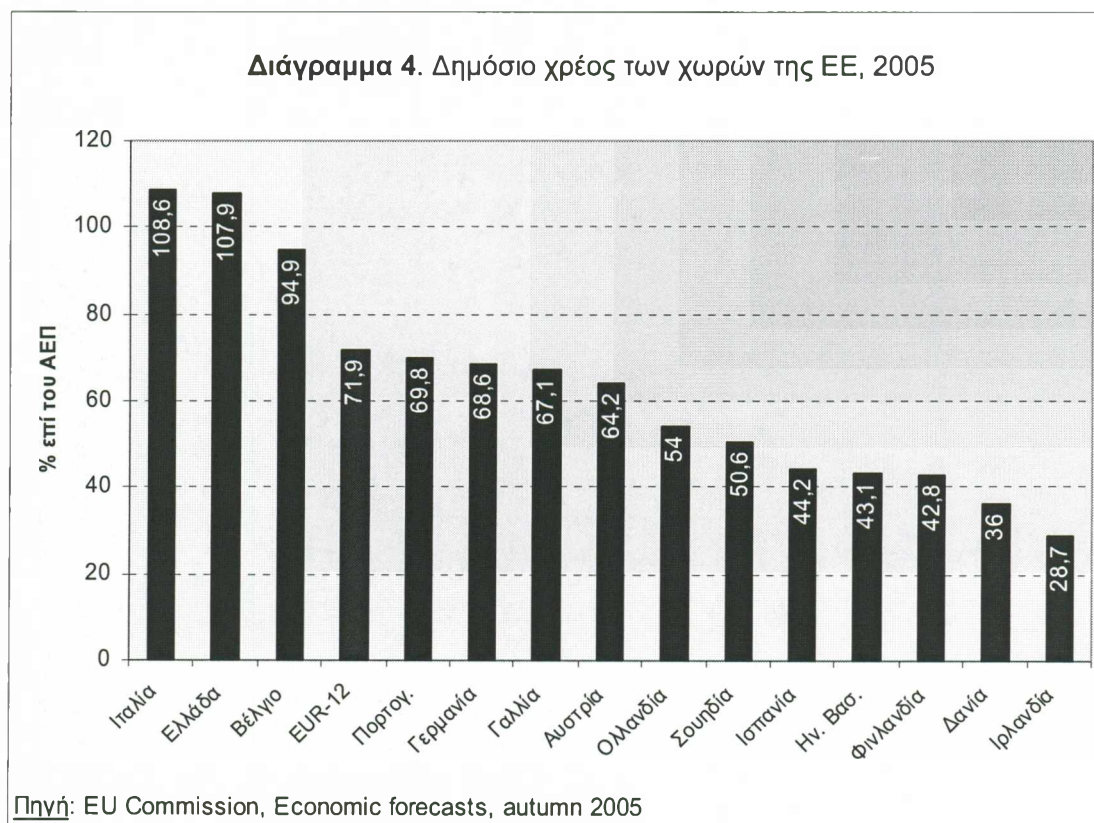
1. Το χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ δεν πρέπει να υπερβαίνει το όριο του 60%. Σε περίπτωση όμως που είναι υψηλότερο απ' αυτή την τιμή αναφοράς, ο λόγος Χρέος/ΑΕΠ πρέπει να βαίνει μειούμενος με «ικανοποιητικό ρυθμό».
2. Ο προϋπολογισμός κάθε χώρας πρέπει, σε μεσοπρόθεσμη βάση, δηλαδή κατά τη διάρκεια του οικονομικού κύκλου, να είναι πλεονασματικός. Για

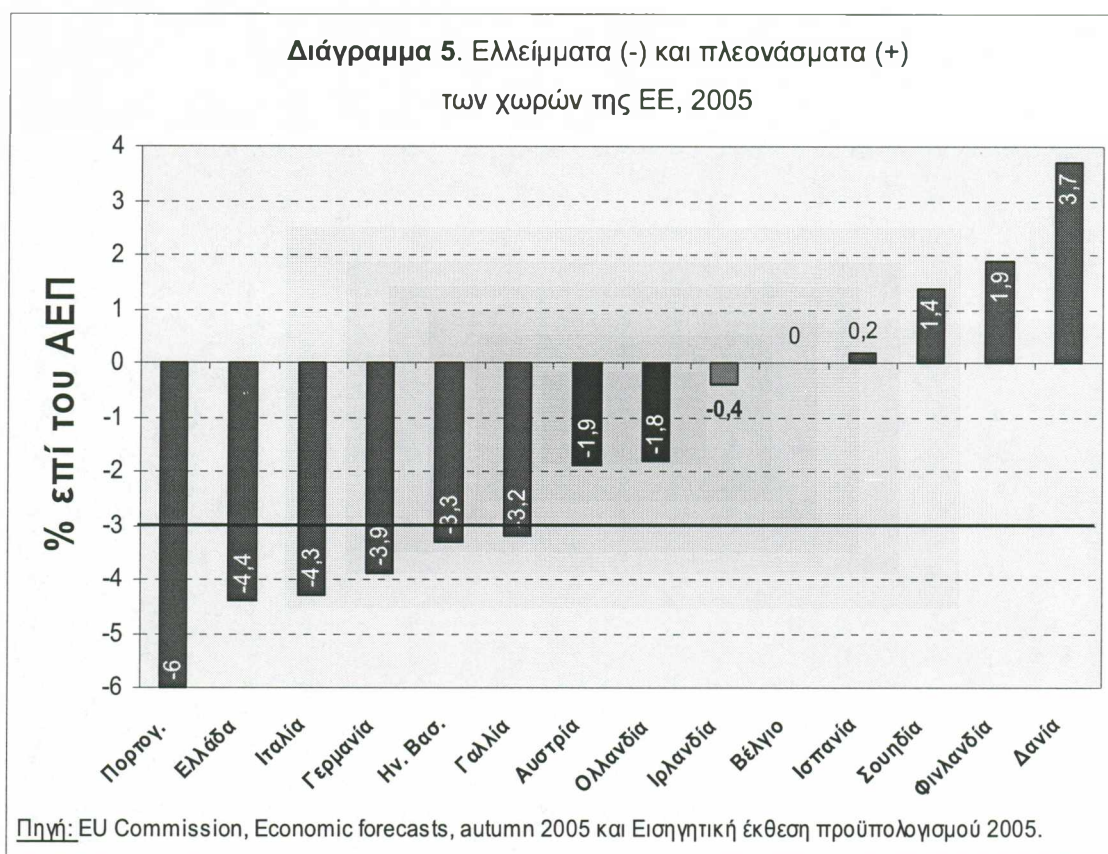
χώρες που έχουν υψηλό χρέος, όπως η δική μας, η τιμή αναφοράς του μεσοπρόθεσμου πλεονάσματος είναι 1% επί του ΑΕΠ.

3. Έλλειμμα μεγαλύτερο του 3% θεωρείται υπερβολικό, εκτός εάν οφείλεται σε απότομη και ανεξέλεγκτη μείωση του ΑΕΠ ή άλλους εξωγενείς παράγοντες. Η συνδρομή ειδικών λόγων κρίνεται από το ECOFIN, στη βάση εισήγησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Αδικοιολόγητη παραβίαση της τιμής αναφοράς συνεπάγεται υπαγωγή της χώρας σε καθεστώς δημοσιονομικής εποπτείας, με υποχρέωση τη μείωση του ελλείμματος κάτω του 3% το αργότερο μέσα σε μια διετία, με μέτρα μόνιμου και διαρθρωτικού χαρακτήρα.
4. Η επάρκεια των μέτρων για τη μείωση του ελλείμματος κρίνεται από το ECOFIN. Παραβίαση των δεσμεύσεων ή των χρονικών ορίων συνεπάγεται επιβολή κυρώσεων, που μπορεί να φτάσουν και σε πρόστιμο ύψους 0,5% του ΑΕΠ.

6.2 Οι βασικοί δείκτες: Έλλειμμα και χρέος

Όπως φαίνεται στα συνημμένα Διαγράμματα 4 και 5, η Ελλάδα έχει παραβιάσει τα όρια αναφοράς και ως προς το έλλειμμα και ως προς το χρέος, χωρίς βέβαια να είναι η μοναδική περίπτωση. Συγκεκριμένα, το 2005, η χώρα μας έχει το δεύτερο υψηλότερο χρέος μετά την Ιταλία και το δεύτερο υψηλότερο έλλειμμα μετά την Πορτογαλία.

6.3 Οι άμεσες και οι μεσοπρόθεσμες απαιτήσεις της Ε.Ε.

Άμεση απόρροια των δεσμεύσεων της χώρας απέναντι στα όργανα της Ε.Ε. είναι η μείωση του ελλείμματος κάτω του 3% μέχρι το τέλος του 2006, λαμβάνοντας μέτρα που έχουν μόνιμη, όχι πρόσκαιρη, επίδραση στα δημοσιονομικά μεγέθη.

Σύμφωνα με τις προβλέψεις του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, ως μέτρα μόνιμου και διαρθρωτικού χαρακτήρα εννοούνται η αλλαγή των φορολογικών συντελεστών, ενδεχομένως ο περιορισμός της φοροδιαφυγής και, κυρίως, η μείωση των δαπανών. Εξαιρούνται επομένως μέτρα όπως οι τιτλοποιήσεις, οι ρυθμίσεις κάποιων φορολογικών εκκρεμοτήτων, οι προεισπράξεις μερισμάτων, όπως ακόμη και η συγκράτηση των μισθών και των συντάξεων, που αποτελούν τον κύριο όγκο των δαπανών, αν αυτή κριθεί ότι δεν θα έχει διάρκεια.

Η μεσοπρόθεσμη υποχρέωση της χώρας στο πλαίσιο του Συμφώνου, είναι η διασφάλιση πλεονάσματος σε κυκλικά προσαρμοσμένη βάση. Αυτό σημαίνει ότι το κυκλικά προσαρμοσμένο έλλειμμα πρέπει να συνεχίσει να μειώνεται κατά 0,5% ετησίως ακόμη και μετά την εξάλειψη του υπερβολικού ελλείμματος. Αξίζει δε να τονιστεί ότι, λόγω των υψηλών ρυθμών ανάπτυξης, η ευνοϊκή επίδραση της οικονομικής συγκυρίας συνεπάγεται ότι το κυκλικά προσαρμοσμένο έλλειμμα είναι υψηλότερο του κανονικού.

Σύμφωνα με τους υπολογισμούς της Επιτροπής, για το 2006 εκτιμάται ότι το έλλειμμα θα είναι 4,6% του ΑΕΠ, ενώ για το 2007 προβλέπεται περαιτέρω αύξηση στο 4,8%³. Επομένως, η μεσοπρόθεσμη δημοσιονομική προσαρμογή στα πλαίσια του Συμφώνου απαιτεί περαιτέρω σταδιακή μείωση του ελλείμματος, η οποία σωρευτικά ανέρχεται σε περίπου 5 ποσοστιαίες μονάδες και η οποία πρέπει επίσης να στηριχθεί σε μέτρα μόνιμου και διαρθρωτικού χαρακτήρα.

Συμπερασματικά, οι μεσοπρόθεσμες απαιτήσεις, αν και προς το παρόν επισκιάζονται από την ανάγκη εξόδου της χώρας από το καθεστώς εποπτείας, είναι πολύ μεγαλύτερες από την απλή εξάλειψη του ελλείμματος, επεκτείνονται χρονικά πολύ πιο πέρα από το 2006 ή 2007 και περιλαμβάνουν περισσότερες παραμέτρους πέραν της μείωσης του ελλείμματος κάτω του 3%.

6.4 Οι εύκολες συνταγές και οι δύσκολες επιλογές

Η οικονομική θεωρία δεν παρέχει σαφείς απαντήσεις στο ερωτήματα ποιο είναι το «κατάλληλο» ή το βέλτιστο ύψος του ελλείμματος ή του χρέους. Το θέμα αυτό έχει λυθεί θεσμικά στο πλαίσιο των κανόνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αποτελείται από τις τιμές αναφοράς που προαναφέρθηκαν και τις οποίες οι χώρες μέλη έχουν δεσμευτεί να σέβονται.

Ακόμη όμως μεγαλύτερη είναι η αδυναμία της οικονομικής θεωρίας να καθορίσει ένα βέλτιστο επίπεδο για τις συνιστώσες του ελλείμματος, που είναι τα έσοδα και οι δαπάνες. Σε αυτή δε την περίπτωση, το κενό δεν καλύπτεται καν από κάποια θεσμική ευρωπαϊκή ρύθμιση. Το ερώτημα λοιπόν που τίθεται είναι αν το δημοσιονομικό πρόβλημα οφείλεται στο μέγεθος του δημόσιου τομέα, οπότε περικόπτονται οι δαπάνες, ή είναι κυρίως θέμα χρηματοδότησης, οπότε λαμβάνονται μέτρα για την αύξηση των εσόδων. Επειδή το θέμα είναι επίκαιρο λόγω της ανάγκης λήψης μέτρων και επειδή η κυβέρνηση έχει ρητά προσχωρήσει στην πρώτη άποψη, η οποία υπαγορεύει και την κατεύθυνση της πολιτικής της, μια αναφορά στα ευρωπαϊκά δεδομένα κρίνεται σκόπιμη.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat, το μέγεθος του ελληνικού δημόσιου τομέα το 2005, μετρούμενο ως το σύνολο δαπανών γενικής κυβέρνησης επί του ΑΕΠ, είναι 47,4%, κατά τι μικρότερο του Ευρωπαϊκού (ΕΕ-15) μέσου όρου που είναι 48,1%. Επομένως, το μέγεθος καθαυτό δεν μπορεί να αποτελεί κάποια αποκλίνουσα ιδιομορφία που να δικαιολογεί τα μεγάλα, για τα Ευρωπαϊκά δεδομένα, ελλείμματα. Επί πλέον, τα στοιχεία δείχνουν ότι υπάρχουν χώρες με πολύ μεγαλύτερο δημόσιο τομέα αλλά πλεονασματικούς προϋπολογισμούς, όπως και χώρες με μικρό σχετικά δημόσιο τομέα αλλά υπερβολικά ελλειμματικούς προϋπολογισμούς.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα χωρών της πρώτης κατηγορίας είναι οι Σκανδιναβικές. Το ποσοστό των δαπανών επί του ΑΕΠ το 2005 στη Σουηδία ανέρχεται σε 56,9%, στη Δανία 54,6% και στη Φινλανδία 51,8%. Ταυτόχρονα

³ EU Commission, General Government Data, Cyclical Adjustment of Fiscal Balances, autumn 2005.

όμως, σύμφωνα με τα Διαγράμματα 4 και 5, και οι τρεις αυτές χώρες παρουσιάζουν πλεονασματικούς προϋπολογισμούς και χαμηλό χρέος.

Στον αντίποδα βρίσκονται οι Μεσογειακές χώρες Πορτογαλία, Ιταλία και Ελλάδα, με λόγο δαπανών προς το ΑΕΠ 47,8%, 49,2% και 47,4%, αντίστοιχα, αλλά και με τις τρεις χώρες να τελούν υπό δημοσιονομική εποπτεία. Ανάμεσα σε αυτές τις ακραίες περιπτώσεις απαντώνται όλοι οι πιθανοί συνδυασμοί, όπως π.χ. το Ηνωμένο Βασίλειο, με μέγεθος δημόσιου τομέα μόλις 44,8% αλλά και έλλειμμα 3,2%.

Τα παραπάνω δεδομένα υποδηλώνουν ότι το ζητούμενο μάλλον δεν είναι το μέγεθος του δημόσιου τομέα αλλά η χρηματοδότηση του, η οποία δεν μπορεί να είναι ανεξάρτητη από την ποιότητα των υπηρεσιών, την διαχειριστική διαφάνεια και την αίσθηση έλλειψης σπατάλης, την αποτελεσματικότητα του εισπρακτικού μηχανισμού και την προσαρμογή του φορολογικού συστήματος στην γενική περί δικαίου αντίληψη.

Η αναζήτηση επομένως μιας βιώσιμης λύσης του δημοσιονομικού προβλήματος φαίνεται να οδηγεί στη διασφάλιση των παραπάνω ποιοτικών στοιχείων σε συνθήκες υψηλής ανάπτυξης και όχι σε μια αλόγιστη περικοπή των δαπανών σε συνθήκες ύφεσης. Χωρίς ποιότητα, το πρόβλημα των ελλειμματικών προϋπολογισμών μπορεί να υφίσταται για κάθε μέγεθος του δημόσιου τομέα, με αποτέλεσμα οι πολίτες να διατηρούν την αίσθηση του «πεταμένου χρήματος».

Στη χώρα μας, η γενική αίσθηση ότι το κράτος είναι αναποτελεσματικό και σπάταλο οδηγεί συχνά, αλλά κάπως αβασάνιστα, στο συμπέρασμα ότι πρέπει να περιοριστεί. Επειδή όμως οι αρνητικές αυτές ιδιότητες δεν είναι εξωγενείς αλλά παράγωγα του ίδιου του πολιτικού συστήματος, η επίκλησή τους για τη στήριξη περικοπών είναι μάλλον προσχηματική. Είναι μια εύκολη απάντηση σ' ένα σύνθετο πρόβλημα, γιατί η ποιοτική αναβάθμιση του δημόσιου τομέα είναι πολύ πιο απαιτητική, και συνιστά ενδεχομένως πιο συγκρουσιακό και τολμηρό εγχείρημα, ενώ το αποτέλεσμα είναι μάλλον πιο αβέβαιο.

Όμως, τα μέτρα κάθε προϋπολογισμού πρέπει να κρίνονται ανάλογα με το αν οδηγούν το σύστημα σε μακροπρόθεσμα βιώσιμες λύσεις, ή αν είναι ευκαιριακά και το ωθούν σε ακόμη μεγαλύτερες στρεβλώσεις.

7. Συμπεράσματα

Τα κυριότερα συμπεράσματα που προκύπτουν από αυτήν την έκθεση είναι τα παρακάτω:

1. Ο προϋπολογισμός του 2006 είναι ο τρίτος προϋπολογισμός που καλείται να υλοποιήσει η παρούσα κυβέρνηση και ο δεύτερος που συντάσσει. Ο προϋπολογισμός του 2006 επηρεάζεται αρνητικά από τις επιπτώσεις της απογραφής του 2004 (όπως τελικά διενεργήθηκε), από τις προβληματικές δημοσιονομικές επιδόσεις του 2004 και του 2005 και από την αποδιοργάνωση των εισπρακτικών μηχανισμών στο διάστημα 2004-2005.

2. Η μείωση του ελλείμματος το 2005 δεν αντανakλά κάποια αισθητή βελτίωση των βασικών μεγεθών, πέραν της βελτίωσης που σχεδόν αυτόματα προέκυψε από μη επαναλαμβανόμενες δαπάνες και τα χαμηλά επιτόκια.
3. Η δημοσιονομική πολιτική του 2006 είναι κυρίως αμυντική, υπαγορευμένη απ' τη σπουδή να βγει έγκαιρα η χώρα από το καθεστώς εποπτείας με περιοριστικού και εισπρακτικού χαρακτήρα μέτρα.
4. Οι πλέον θιγόμενοι τομείς από τη δημοσιονομική πολιτική που προδιαγράφεται για το 2006, είναι οι επενδύσεις, η ανάπτυξη και η κοινωνική συνοχή.
5. Ο προϋπολογισμός του 2006 στηρίζεται σε ένα πολύ αισιόδοξο, αν όχι ανεδαφικό, σενάριο για την πραγματική οικονομία. Ακόμη όμως και με αυτό το σενάριο, οι υποθέσεις για την πορεία των εσόδων αλλά και του κύριου όγκου των δαπανών (εξαιρουμένων των τόκων) δεν είναι συμβατές με την πρόσφατη εμπειρία.
6. Στη βάση των παραπάνω, η πρόβλεψη της Ε.Ε. ότι το έλλειμμα του 2006 θα είναι 3,8% φαίνεται να είναι πιο κοντά στην πραγματικότητα. Αυτό σημαίνει ότι υφίσταται κίνδυνος λήψης πρόσθετων μέτρων κατά τη διάρκεια του έτους, όπως για παράδειγμα αυξήσεις ειδικών φόρων κατανάλωσης, εισιτηρίων και τιμολογίων των ΔΕΚΟ, σε διαφορετική περίπτωση η Ελλάδα κινδυνεύει να μην πετύχει την έξοδο από τη δημοσιονομική εποπτεία στο τέλος του 2006.

Παράρτημα: Οι αναθεωρήσεις των στοιχείων του 2004

	Νοέμ. 03	Νοέμ. 04	(3)-(2)	Νοεμ. 05	(5)-(3)	(5)-(2)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Έσοδα ΤΠ	41.420	40.700	-720	39.257	-1.443	-2.163
Δαπάνες ΤΠ	-42.550	-45.414	-2.864	-45.490	-76	-2.940
-Τόκοι	-9.750	-9.523	227	-9.464	59	286
-Πρωτογενείς	-32.800	-35.891	-3.091	-36.025	-134	-3.225
Έλλειμμα Τ.Π.	-1.130	-4.714	-3.584	-6.233	-1.519	-5.103
Έσοδα ΠΔΕ	4.120	3.047	-1.073	2.894	-153	-1.226
Δαπάνες ΠΔΕ	-9.250	-9.600	-350	-9.522	78	-272
Ισοζύγιο ΠΔΕ	-5.130	-6.553	-1423	-6.628	-75	-1.498
Ισοζύγιο Κεντρικής Κυβέρνησης % του ΑΕΠ	-6.260 3,8%	-11.267 6,9%	-5.007	-12.861 7,7%	-1.594	-6.601
Πλεονάσματα ΟΤΑ, ΟΠΑ κλπ	6.305	4.880	-1.425	5.836	956	-469
Εξοπλιστικά προγράμματα	0	-1.798	-1.798	-1.792	6	-1.792
Χρηματοδότηση Ασφαλιστικού	-1.910	-1.331	579	-1.916	-585	-6
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	-345	826	1.171	-372	-1.198	-27
Αυξήσεις μετοχ. κεφαλαίου	180	0	-180	0	0	-180
Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης % του ΑΕΠ	-2.030 1,2%	-8.690 5,3%	-6.660	-11.105 6,6%	-2.415	-9.075
ΑΕΠ (τρ. τιμές)	163.934	164.421		167.169		

Πηγή: Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών, Εισηγητικές Εκθέσεις Προϋπολογισμών 2004, 2005 & 2006.

Παρατηρήσεις: Όλα τα ποσά είναι σε εκατομμύρια Ευρώ. Στις στήλες 2,3 και 5, τα μεγέθη με θετική επίδραση στο ισοζύγιο έχουν θετικό πρόσημο και αυτά αρνητική επίδραση αρνητικό. Στις στήλες 4, 6 και 7, το θετικό πρόσημο σημαίνει ότι το ποσό επιδρά μειωτικά στις διαφορές που προκύπτουν, ενώ το αρνητικό πρόσημο αυξητικά (π.χ. υπερβάσεις δαπανών). Οι εθνικολογιστικές προσαρμογές αφορούν την μετατροπή των ταμειακών μεγεθών σε εθνικολογιστική βάση (accrual basis).